

Oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę na 35. posiedzeniu Senatu w dniu 1 lipca 2009 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra gospodarki Waldemara Pawlaka

Pragnę poruszyć problem opóźnień w realizacji rządowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Analiza dokumentów podsumowujących minione lata funkcjonowania programu pozwala wysunąć wniosek, że tempo jego realizacji było i jest nadal niewystarczające, co czyni mniej prawdopodobnym osiągnięcie celu programu, jakim jest całkowite usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski do roku 2032.

Potwierdzeniem powyższej tezy jest między innymi raport z realizacji programu w latach 2003–2007. Autorzy tego opracowania zwracają uwagę na fakt, że dotychczas podejmowane działania nie przyczyniły się do wykonania podstawowych zadań przewidzianych do realizacji w tym etapie programu. Niepokojąco duża liczba jednostek samorządu terytorialnego nie rozpoczęła bowiem jeszcze w 2007 r. wykonywania zadań, dla których termin zakończenia przewidziany był na rok 2006. W szczególności dotyczy to przygotowania wykazu obiektów zawierających azbest oraz rejonów, gdzie występuje narażenie na ekspozycję azbestu.

Do podobnych spostrzeżeń prowadzi lektura dokumentacji podsumowującej kontrolę, jaką przeprowadziła Najwyższa Izba Kontroli. W opracowaniu przygotowanym przez NIK trafnie podnosi się, że w Polsce liczba wyrobów zawierających azbest jest bardzo duża. W konsekwencji, aby móc racjonalnie zakładać oczyszczenie naszego kraju z wyrobów zawierających azbest do roku 2032, wymagane jest, aby założony plan był realizowany systematycznie, skutecznie i bez żadnych opóźnień.

W tym kontekście organ kontroli państwowej wskazał na najistotniejsze uchybienia, które można skategoryzować w następujący sposób. Jest to:

- niestosowanie się do obowiązków zapisanych w przepisach prawa (większość osób fizycznych i prawnych nie dokonała w wyznaczonym terminie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, nie przeprowadziła również pierwszej kontroli stanu obiektu bądź urządzenia budowlanego);
- brak dokładnego rozpoznania skali problemu na poziomie władz samorządowych, z których jedynie nieliczne jednostki uchwały tak zwane programy usuwania azbestu,
- niewystarczająca współpraca administracji rządowej i samorządowej, co wpływa na obniżenie efektywności podejmowanych działań,
- brak systemowego wsparcia finansowego dla podmiotów obowiązanych do podejmowania działań na rzecz likwidacji azbestu, w szczególności dla osób fizycznych, co stanowi istotne zagrożenie dla terminowej realizacji programu usunięcia azbestu do roku 2032.

Podsumowując, warto zwrócić uwagę właśnie na aspekt finansowy. Jak pokazują doświadczenia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu, który począwszy od maja 2008 r. udziela dofinansowania w formie dotacji na inwestycje związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, motywatorem znacznie skuteczniejszym niż sankcja karna jest dobrze zaplanowany system dopłat. Dopiero wszczęcie postępowania o przyznanie dofinansowania na usunięcie azbestu powodowało sytuację, w której poszczególne podmioty decydowały się na przeprowadzenie inwentaryzacji, gdyż był to warunek konieczny do pozytywnego rozpatrzenia wniosku o dotację. Ponadto, jak wynika z doświadczeń funduszu, nadal zbyt słabo rozpowszechniane są informacje o obowiązku usuwania azbestu, obowiązujących procedurach i możliwościach ubiegania się o środki na ten cel.

Dlatego też proszę o rozważenie możliwości weryfikacji założeń programu pod kątem zmiany obowiązujących regulacji, tak aby umożliwić skuteczniejsze wyegzekwowanie obowiązków nałożonych na osoby fizyczne i prawne w zakresie usuwania azbestu. Ponadto konieczne wydaje się podjęcie próby zmobilizowania samorządów lokalnych, które nie dopełniły jeszcze nałożonych nań obowiązków, do niezwłocznego podjęcia stosownych działań.

Z wyrazami szacunku
Ryszard Knosala